

Nr 2

Lagutskottets betänkande i anledning av motion om åtgärder för att undanröja ekonomisk diskriminering av äktenskapet.**Motionen**

I motionen 1974:388 av hr Bohman m. fl. (m) yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att en utredning tillsätts med uppgift att se över lagar och förordningar i syfte att undanröja förekommande ekonomisk diskriminering av äktenskapet i jämförelse med andra samlevnadsformer.

Motiveringen till yrkandet återfinns i den av samma motionärer väckta motionen 1974:558, vari behandlas frågor om jämställdhet mellan män och kvinnor. Motionärerna framhåller, att civilståndet har betydelse inte enbart inom äktenskapslagstiftningen. Många andra lagars tillämpning är betingad av samlevnadsformen och ofta på ett sätt som diskriminerar gifta och samboende med barn. Som exempel på sådan diskriminering nämner motionärerna reglerna om reducering och återbetalning av studiesocialt stöd samt bestämmelserna om sambeskatning av vissa inkomster.

Tidigare riksdagsbehandling

Under remissbehandlingen av familjelagssakkunnigas betänkande (SOU 1972:41) Familj och äktenskap I gjorde vissa remissinstanser gällande, att social- och skattelagstiftningen i viss utsträckning hade fått sådan utformning att makar blir sämre ställda än samlevande ogifta. I anledning därav anförde föredragande statsrådet i *propositionen 1973:32* med förslag till ändringar i giftermålsbalken att det enligt hans mening inte kunde med fog hävdas, att äktenskapet diskrimineras inom social- och skattelagstiftningen. Statsrådet hänvisade på denna punkt till den redogörelse som den 8 december 1972 hade lämnats av statsrådet Odhnoff i ett interpellationssvar i riksdagen (prot. 1972:135 § 4). För egen del hade statsrådet inte anledning att gå närmare in på dessa frågor eftersom de inte var omedelbart aktuella i lagstiftningsärendet, som rörde den civilrättsliga regleringen av familjemedlemmarnas inbördes förhållanden. Statsrådet ville endast framhålla att hans principiella uppfattning var att man vid utformningen av regler om skatter och sociala förmåner i möjlig mån borde undvika att ge reglerna ett sådant innehåll att människor förlorar på att gifta sig eller vinner på att skiljas.

En redogörelse för statsrådet Odhnoffs interpellationssvar finns intagen i lagutskottets betänkande LU 1973:20 s. 59-64 till vilken utskottet hänvisar.

I en av de i anledning av propositionen väckta motionerna (1973:1791) samt i två vid början av 1973 års riksdag väckta motioner

(1973:657 och 1973:1090), vilka behandlades i samband med propositionen, togs förevarande fråga upp till behandling och framställdes yrkanden om utredning.

Lagutskottet anförde i sitt ovan nämnda betänkande följande.

Utskottet delar för sin del föredragande statsrådets mening att man inte med fog kan hävda att äktenskapet diskrimineras i social- och skattelagstiftningen. De uppgifter om gällande rätt på ifrågavarande område, som statsrådet Odhnoff lämnade i sitt i det föregående (s. 59--64) redovisade interpellationssvar, vederlägger enligt utskottets mening motionärernas påståenden om en diskriminering av äktenskapet. Det framstår också för utskottet som självklart att man vid utformningen av regler om skatter och sociala förmåner i möjligaste mån bör undvika att ge reglerna ett sådant innehåll att människorna förlorar på att gifta sig eller vinner på att skiljas eller vice versa. Utskottet medger dock att det är svårt att utforma reglerna så att de inte i vissa speciella situationer kan synas prioritera en viss samlevnadsform. Interpellationssvaret visar också på att äktenskapet i vissa situationer har ett klart försteg, medan det i andra situationer i viss mån får stå tillbaka för annan samlevnadsform. Detta resultat av lagstiftningen har sin förklaring i svårigheterna att för varje lagstiftningsområde finna lämpliga och lätt konstaterbara kriterier för att ange om äktenskapsliknande samlevnad föreligger eller inte i det enskilda fallet. Enligt utskottets mening bör dock eftersträvas att skatteregler och regler om sociala förmåner över huvud taget får sådant innehåll att de inte påverkar kontrahenternas val av samlevnadsform.

Ett belägg för de av utskottet angivna svårigheterna utgör de i propositionen 1973:93 föreslagna ändringarna i aktiebolagslagen. Utskottet hänvisar till vad utskottet anförde därom i sitt betänkande LU 1973:19.

Med hänsyn till vad utskottet ovan anförde avstyrker utskottet bifall till yrkandena i motionerna 1973:657 och 1973:1090 om särskild utredning. Inte heller kan utskottet tillstyrka bifall till yrkandet i motionen 1973:1791 att familjelagssakkunniga skall ges särskilt i uppdrag att utreda förhållandet. Utskottet utgår emellertid från att familjelagssakkunniga vid sitt utarbetande av ett förslag till ändrade regler för äktenskapets ekonomiska rättsverkningar undersöker hur dessa regler förhåller sig till annan lagstiftning som ekonomiskt påverkar äktenskapet.

Utskottet hemställde, att motionerna skulle avslås. I en till utskottets betänkande fogad reservation av två av utskottets ledamöter hemställdes att riksdagen skulle begära att den i motionerna påyrkade utredningen skulle tillsättas.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Utskottet

I motionen yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att en utredning tillsätts med uppgift att se över lagar och förordningar i syfte att undanröja ekonomisk diskriminering av äktenskapet i jämförelse med andra samlevnadsformer.

Frågan om det förekommer en diskriminering av äktenskapet i social- och skattelagstiftningen har, såsom framgår av den föregående redogörelsen, med anledning av motioner prövats vid 1973 års riksdag i samband

med behandlingen av den partiella reformen på äktenskapsrättens område. Utskottet uttalade i sitt av riksdagen i förevarande hänseende godkända betänkande att man inte med fog kunde hävda att äktenskapet diskrimineras i social- och skattelagstiftningen. Utskottet konstaterade att inom denna lagstiftning äktenskapet i vissa situationer har ett klart försteg medan det i andra situationer i viss mån får stå tillbaka för annan samlevnadsform. Detta resultat av lagstiftningen ansåg utskottet ha sin förklaring i svårigheterna att för varje lagstiftningsområde finna lämpliga och lätt konstaterbara kriterier för att ange om äktenskapsliknande samlevnad föreligger eller inte i det enskilda fallet. Enligt utskottets mening borde dock eftersträvas att skatteregler och bestämmelser om sociala förmåner över huvud taget får sådant innehåll att de inte påverkar kontrahenternas val av samlevnadsform. Med hänsyn till det anförda avstyrkte utskottet motionsyrkandena om utredning av frågan. Utskottet uttalade emellertid att utskottet utgick från att familjelagssakkunniga vid sitt utarbetande av förslag till ändrade regler för äktenskapets ekonomiska rättsverkningar skulle komma att undersöka hur dessa regler förhåller sig till annan lagstiftning som ekonomiskt påverkar äktenskapet.

Utskottet kan inte finna att det sedan utskottet och riksdagen senast behandlade förevarande fråga förekommit något som föranleder till annat ställningstagande. Motionen bör därför avslås.

På grund av det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår motionen 1974:388.

Stockholm den 26 februari 1974

På lagutskottets vägnar
IVAN SVANSTRÖM

Närvarande: herrar Svanström (c), Hammarberg (s), Sundelin (s)*, fru Asbrink (s), herrar Sjöholm (fp), Torwald (c), Olsson i Timrå (s), Winberg (m), fru Nilsson i Sunne (s), herrar Olsson i Sundsvall (c), Israelsson (vpk), fru Fredgardh (c), fru Tillander (c), fru Lindquist (m) och herr Andersson i Gamleby (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

av herr Winberg (m) och fru Lindquist (m), som anser

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med orden "Utskottet kan" och som slutar med orden "därför avslås" bort ha följande lydelse:

"Utskottets betänkande var inte enhälligt. I en till betänkandet fogad reservation anförde moderata samlingspartiets två ledamöter i utskottet att den sjunkande äktenskapsfrekvensen i helt övervägande grad måste ha

sin orsak i att ungdomen blivit alltmer medveten om att skatte- och sociallagstiftningen är utformad så, att äktenskapet i många fall diskrimineras. Detta hade också påpekats av åtskilliga remissinstanser vid behandlingen av familjelagssakkunnigas betänkande "Familj och äktenskap". Reservanterna beklagade den utveckling som skett inom skatte- och sociallagstiftningen. För att äktenskapet även framgent skall bevaras som den normala och naturliga formen för familjebildning måste enligt reservanterna lagstiftningen också på angränsande områden utformas så att denna målsättning befrämjas. Reservanterna tillstyrkte därför motionsförslagen om tillsättande av en utredning.

Utskottet anser nu att den av reservanterna hävdade meningen är den riktiga. Även om familjelagssakkunniga, såsom utskottets majoritet anförde, kan komma att i sitt fortsatta utredningsarbete pröva hur äktenskapets ekonomiska rättsverkningar förhåller sig till social- och skattelagstiftningen torde de sakkunniga med hänsyn till sina direktiv dock inte komma att föreslå ändringar i nämnda lagstiftning. Utskottet finner det därför angeläget att en särskild utredning tillkallas."

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

"att riksdagen med bifall till motionen 1974:388 hos Kungl. Maj:t begär att en utredning tillsätts med uppgift att se över lagar och förordningar i syfte att undanröja ekonomisk diskriminering av äktenskapet i jämförelse med andra samlevnadsformer."